

RÅDSREKOMMANDASJON**2021/EØS/40/60****av 20. desember 2012****om validering av ikke-formell og uformell læring**

2012/C 398/01(*)

RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 165 og 166,

samfunn er viktige aktører som spiller en betydelig rolle når det gjelder å fremme muligheter for ikke-formell og uformell læring og eventuelle påfølgende valideringsprosesser.

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Validering av læringsutbytte, det vil si kunnskap, ferdigheter og kompetanse som en person tilegner seg gjennom ikke-formell og uformell læring, kan spille en viktig rolle med henblikk på å øke muligheten til sysselsetting, mobiliteten og motivasjonen for livslang læring, særlig for sosialt og økonomisk vanskeligstilte og lavtutdannede personer.
- 2) I en tid der Den europeiske union står overfor en alvorlig økonomisk krise som har ført til en kraftig økning i arbeidsløsheten, særlig blant unge, og tatt i betraktning at befolkningen blir stadig eldre, kan validering av relevant kunnskap, ferdigheter og kompetanse være et viktig bidrag med henblikk på å bedre konkurransevnen og måten arbeidsmarkedet fungerer på, fremme mobilitet og gi økt økonomisk vekst.
- 3) Både arbeidsgiverorganisasjoner, individuelle arbeidsgivere, fagforeninger, handels- og industrikamre, håndverkerforeninger, nasjonale institusjoner som deltar i godkjenning av faglige kvalifikasjoner og vurdering og sertifisering av læringsutbytte, arbeidsformidlinger, ungdomsorganisasjoner, ungdomsarbeidere, utdannings- og opplæringssteder samt organisasjoner i det sivile
- 4) I Europa 2020-strategien for smart, bærekraftig og inkluderende vekst oppfordres det til å utvikle kunnskap, ferdigheter og kompetanse for å skape økonomisk vekst og økt sysselsetting. I de tilhørende flaggskipsinitiativene «Youth on the Move» og «Agenda for new skills and jobs» understrekes behovet for mer fleksible læringsløp som kan gjøre det enklere å komme inn på og utvikle seg arbeidsmarkedet, lette overgangen mellom arbeids- og læringsfaser og fremme validering av ikke-formell og uformell læring.
- 5) I Rådets konklusjoner av 12. mai 2009 om en strategisk ramme for europeisk samarbeid innen utdanning og opplæring (ET 2020)⁽¹⁾ framgår det at livslang læring bør anses som et grunnleggende prinsipp for hele rammen, som skal omfatte læring i alle sammenhenger, enten den er formell, ikke-formell eller uformell.
- 6) I «EU Strategy for Youth — Investing and Empowering; a renewed open method of coordination to address youth challenges and opportunities» fra 2009 oppfordres det til økt anerkjennelse av ferdigheter som ungdom har tilegnet seg gjennom ikke-formell utdanning, og det understrekes at de verktøy som finnes på EU-plan for validering av kunnskap, ferdigheter og kompetanse med henblikk på godkjenning av kvalifikasjoner, må utnyttes fullt ut. Strategien ble godkjent ved rådsresolusjon av 27. november 2009 om

(*) Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT C 398 av 22.12.2012, s. 1, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 202/2014 av 25. september 2014 om endring av EØS-avtalens protokoll 31 om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter, se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 43 av 30.7.2015, s. 56.

⁽¹⁾ EUT C 119 av 28.5.2009, s. 2.

- en fornyet ramme for europeisk samarbeid på ungdoms-området (2010–2018)⁽¹⁾.
- 7) I Brugge-kommunikéet fra desember 2010 erklærte de europeiske ministrene for yrkesrettet opplæring og utdanning, de europeiske partene i arbeidslivet og Europakommisjonen at de deltakende statene innen 2015 bør utarbeide nasjonale framgangsmåter for godkjenning og validering av ikke-formell og uformell læring, eventuelt understøttet av nasjonale rammer for kvalifikasjoner.
- 8) I kommunikéet fra konferansen for europeiske ministre med ansvar for høyere utdanning som ble avholdt i Leuven og Louvain-la-Neuve 28. og 29. april 2009, ble det understreket at en vellykket politikk for livslang læring bør omfatte grunnleggende prinsipper og framgangsmåter for godkjenning av tidligere læring med utgangspunkt i læringsutbytte, mens Rådet i sine konklusjoner av 28. november 2011 om modernisering av høyere utdanning⁽²⁾ oppfordret medlemsstatene til tydelig å definere hvilke veier som fører til høyere utdanning etter yrkesrettet og annen type utdanning, samt ordninger for godkjenning av tidligere læring og erfaringer opparbeidet utenfor det formelle utdannings- og opplæringsystemet.
- 9) I rådsresolusjon av 28. november 2011 om en ny europeisk dagsorden på området voksenopplæring⁽³⁾ angis det at ett av de prioriterte områdene for perioden 2012–2014 er å innføre fullt ut funksjonelle systemer for validering av ikke-formell og uformell læring og å anbefale at disse brukes av voksne i alle aldre, uansett kvalifikasjonsnivå, samt foretak og andre organisasjoner.
- 10) Ved rådsresolusjon av 19. desember 2002 om fremming av et styrket europeisk samarbeid innen yrkesrettet opplæring og utdanning⁽⁴⁾ og København-erklæringen av 30. november 2002 anbefales det å utarbeide felles prinsipper for validering av ikke-formell og uformell læring.
- 11) I konklusjonene av 18. mai 2004 fra Rådet og representantene for medlemsstatenes regjeringer forsamlet i Rådet ble det fremmet felles europeiske prinsipper for identifisering og validering av ikke-formell og uformell læring.
- 12) En europeisk fortegnelse over validering av ikke-formell og uformell læring med ajourførte opplysninger om gjeldende valideringspraksis i europeiske stater er blitt offentliggjort regelmessig siden 2004, mens europeiske retningslinjer for validering av ikke-formell og uformell læring ble offentliggjort i 2009.
- 13) Ved europaparlaments- og rådsvedtak nr. 2241/2004/EF av 15. desember 2004 om en enhetlig fellesskapsramme for å skape klarhet i kvalifikasjoner og kompetanse (Europass)⁽⁵⁾ ble Europass opprettet, det vil si en europeisk portefølje som borgerne kan bruke til bedre å redegjøre for, registrere og presentere sin kompetanse og sine kvalifikasjoner i hele Europa.
- 14) Ved resolusjonen vedtatt av Rådet og representantene for medlemsstatenes regjeringer forsamlet i Rådet av 18. mai 2006 om anerkjennelse av verdien av ikke-formell og uformell læring på ungdomsområdet i Europa⁽⁶⁾ ble medlemsstatene oppfordret til å gjøre det mulig å identifisere kompetanse tilegnet gjennom ikke-formell og uformell læring, med det som mål å anerkjenne slik kompetanse på arbeidsmarkedet.
- 15) Som et verktøy for klarhet ble ungdomspasset innført for deltakere i prosjekter som finansieres gjennom programmet «Aktiv ungdom», opprettet ved europaparlaments- og rådsvedtak nr. 1719/2006/EF⁽⁷⁾.
- 16) Ved europaparlaments- og rådsrekommendasjon av 23. april 2008 om opprettelse av den europeiske rammen for kvalifikasjoner for livslang læring⁽⁸⁾ ble medlemsstatene oppfordret til å knytte nasjonale kvalifikasjonsordninger til den europeiske rammen for kvalifikasjoner og til å fremme validering av ikke-formell og uformell læring i samsvar med de felles europeiske prinsipper vedtatt i mai 2004.
- 17) Ved Det europeiske system for overføring av studiekvalifikasjoner (ECTS), som ble opprettet i 1989 innenfor rammen av Erasmus-programmet, gis det poenger for formell læring på grunnlag av læringsutbytte og studentenes arbeidsbyrde, og systemet gjør det også enklere for institusjoner for høyere utdanning å gi poenger for læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring.
- 18) I europaparlaments- og rådsrekommendasjon av 18. juni 2009 om opprettelse av en europeisk referanseramme for kvalitetssikring av yrkesrettet utdanning og opplæring⁽⁹⁾ angis det at nevnte ramme bør støtte gjennomføringen av de felles europeiske prinsipper for identifisering og validering av ikke-formell og uformell læring ved å bedre det innbyrdes forholdet mellom utdanning, opplæring og sysselsetting og bygge bro mellom formell, ikke-formell og uformell læring.

⁽¹⁾ EUT C 311 av 19.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 372 av 20.12.2011, s. 36.

⁽³⁾ EUT C 372 av 20.12.2011, s. 1.

⁽⁴⁾ EFT C 13 av 18.1.2003, s. 2.

⁽⁵⁾ EUT L 390 av 31.12.2004, s. 6.

⁽⁶⁾ EUT C 168 av 20.7.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ EUT L 327 av 24.11.2006, s. 30.

⁽⁸⁾ EUT C 111 av 6.5.2008, s. 1.

⁽⁹⁾ EUT C 155 av 8.7.2009, s. 1.

- 19) Ved europaparlaments- og rådsrekommendasjon av 18. juni 2009⁽¹⁾ ble det opprettet et europeisk system for studiekvalifikasjoner innen yrkesrettet utdanning og opplæring (ECVET), som skal brukes til overføring og akkumulering av enkeltpersoners læringsutbytte oppnådd i en formell og, dersom det er relevant, i en ikke-formell og uformell sammenheng.
- 20) Samråd i form av en nettbasert undersøkelse, drøftinger i berørte politiske organer og en rekke samlæringsaktiviteter der partene i arbeidslivet deltok, viser at det er bred enighet om viktigheten av å synliggjøre den kunnskap, de ferdigheter og den kompetanse som personer tilegner seg gjennom livs- og arbeidserfaring, samt at det er bred støtte til et EU-initiativ for å bedre valideringspolitikken og -praksisen i medlemsstatene.

UTFORMET DENNE REKOMMANDASJON:

1. MED HENBLIKK PÅ Å GI ENKELTPERSONER MULIGHET TIL Å GODTGJØRE HVA DE HAR LÆRT UTENFOR DET FORMELLE UTDANNINGS- OG OPPLÆRINGSSYSTEMET – HERUNDER GJENNOM ERFARINGER DE HAR HATT MED MOBILITET – OG Å UTNYTTE DENNE LÆRINGEN I YRKESLIVET OG FREMTIDIG LÆRING IDET DET TAS BEHØRIG HENSYN TIL NÆRHETSPRINSIPPET BØR MEDLEMSSTATENE

1. senest i 2018 og i samsvar med nasjonale og særlige forhold og ut fra hva de anser som hensiktsmessig, innføre ordninger for validering av ikke-formell og uformell læring som gjør at enkeltpersoner kan
- få validert kunnskap, ferdigheter og kompetanse tilegnet gjennom ikke-formell og uformell læring, herunder, dersom det er relevant, gjennom åpne utdanningsressurser,
 - få godkjent disse kvalifikasjonene helt eller, dersom det er relevant, delvis på grunnlag av validerte ikke-formelle og uformelle lærings-erfaringer uten at det berører annen gjeldende unionsrett, særlig europaparlaments- og råds-direktiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner⁽²⁾.

Medlemsstatene kan prioritere visse områder og/eller sektorer i sine valideringsordninger etter behov.

2. når det er hensiktsmessig, innlemme følgende elementer i ordningene for validering av ikke-formell og uformell læring og gi enkeltpersoner mulighet til å benytte seg av disse, enten enkeltvis eller i kombinasjon, ut fra vedkommendes behov:
- IDENTIFISERING av en persons læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring,
 - DOKUMENTERING av en persons læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring,

- VURDERING av en persons læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring,
 - SERTIFISERING av resultatene av vurderingen av en persons læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring i form av en kvalifikasjon, eller poenger som munner ut i en kvalifikasjon, eller på annen egnet måte.
3. når det er hensiktsmessig, anvende følgende prinsipper i ordningene for validering av ikke-formell og uformell læring, idet det tas hensyn til nasjonale, regionale og/eller lokale samt sektorvise behov og egenskaper:
- Knytte valideringsordningene til nasjonale rammer for kvalifikasjoner og sikre at de er i tråd med den europeiske rammen for kvalifikasjoner.
 - Sikre at opplysninger og veiledning om fordelene ved og mulighetene for validering samt om de berørte framgangsmåtene er tilgjengelig for enkeltpersoner og organisasjoner.
 - Vanskeligstilte grupper, herunder arbeidsløse og personer som står i fare for å bli arbeidsløse, vil særlig kunne dra nytte av valideringsordningene, ettersom validering kan føre til at de i større grad kan delta i livslang læring og øke deres adgang til arbeidsmarkedet.
 - Gi arbeidsløse eller personer som står i fare for å bli arbeidsløse, i samsvar med nasjonal lovgivning og særlige forhold, mulighet til å gjennomgå en «ferdighetsvurdering» som har som mål å identifisere deres kunnskap, ferdigheter og kompetanse, innen en rimelig tid, helst innen seks måneder etter at et behov er identifisert.
 - Sikre at valideringen av ikke-formell og uformell læring støttes av egnet veiledning og rådgivning og er lett tilgjengelig.
 - Iverksette klare kvalitetssikringstiltak i tråd med eksisterende rammer for kvalitetssikring som støtter pålitelige, gyldige og troverdige vurderingsmetoder og –verktøy.
 - Sikre at personalet som deltar i valideringsprosessen i alle berørte sektorer, får mulighet til å utvikle sin yrkeskompetanse.
 - Sikre at kvalifikasjoner eller, dersom det er relevant, deler av kvalifikasjoner oppnådd gjennom validering av ikke-formelle og uformelle læringserfaringer oppfyller kravene i avtalte standarder, som enten er de samme som, eller svarer til, standardene for kvalifikasjoner oppnådd gjennom formelle utdanningsprogrammer.
 - Fremme bruk av Unionens verktøy for klarhet, for eksempel Europass-rammen og ungdomspasset, for å forenkle dokumenteringen av læringsutbyttet.

⁽¹⁾ EUT C 155 av 8.7.2009, s. 11.

⁽²⁾ EUT L 255 av 30.9.2005, s. 22.

j) Sikre at det er synergier mellom valideringsordninger og poengsystemer som får anvendelse på det formelle utdannings- og opplærings-systemet, for eksempel ECTS og ECVET.

4. oppfordre alle berørte parter, for eksempel arbeidsgivere, fagforeninger, handels- og industrikamre, håndverkerforeninger, nasjonale enheter som deltar i godkjenning av faglige kvalifikasjoner, arbeidsformidlinger, ungdomsorganisasjoner, ungdomsarbeidere, utdannings- og opplæringssteder samt organisasjoner i det sivile samfunn, til å delta i utviklingen og gjennomføringen av elementene og prinsippene omhandlet i nr. 1–4.

For å fremme deltaking i denne prosessen

a) bør arbeidsgivere, ungdomsorganisasjoner og organisasjoner i det sivile samfunn fremme og forenkle identifisering og dokumentering av læringsutbytte som oppnås på arbeidsplassen eller i forbindelse med frivillige aktiviteter, ved bruk av Unionens relevante verktøy for klarhet, for eksempel de verktøy som er utviklet gjennom Europass-rammen og ungdomspasset,

b) bør utdannings- og opplæringssteder lette adgangen til formell utdanning og opplæring på grunnlag av læringsutbytte som oppnås i ikke-formelle og uformelle sammenhenger, og, dersom det er hensiktsmessig og mulig, gi unntak og/eller poenger for relevant læringsutbytte som oppnås på denne måten.

5. fremme samordning av valideringsordninger mellom berørte parter på området utdanning, opplæring, sysselsetting og ungdom samt på andre berørte innsatsområder.

2. MEDLEMSSTATENE OG KOMMISJONEN BØR TREFFE FØLGENDE TILTAK:

a) Følge opp denne rekommandasjon gjennom den rådgivende gruppen for den europeiske rammen for kvalifikasjoner som ble opprettet ved europaparlaments- og rådsrekommandasjon av 23. april 2008 om opprettelsen av den europeiske rammen for kvalifikasjoner for livslang læring⁽¹⁾ (EQF), eventuelt med deltaking fra berørte ungdomsorganisasjoner og representanter fra den frivillige sektor i den rådgivende gruppens kommende aktiviteter.

b) Rapportere om utviklingen etter at denne rekommandasjon er vedtatt, i framtidige felles rapporter fra Rådet og Kommisjonen i henhold til den strategiske rammen for utdanning og opplæring (ET 2020) og i framtidige felles EU-rapporter om ungdom i henhold til den nye rammen for europeisk samarbeid på ungdomsområdet.

c) Støtte gjennomføringen av denne rekommandasjon ved å bruke sakkunnskapen til Unionens byråer, særlig Cedefop, og ved å rapportere om situasjonen med hensyn til validering av ikke-formell og uformell læring i årsrapportene om utviklingen av nasjonale kvalifikasjonsrammer.

3. KOMMISJONEN BØR TREFFE FØLGENDE TILTAK:

a) Støtte medlemsstater og berørte parter ved å

— fremme en effektiv samlæring og utveksling av erfaringer og god praksis,

— regelmessig gjennomgå de europeiske retningslinjene for validering av ikke-formell og uformell læring i fullt samråd med medlemsstatene,

— regelmessig gjennomgå den europeiske fortegnelsen over validering av ikke-formell og uformell læring i samarbeid med medlemsstatene.

b) Innen 2018 og i samråd med medlemsstatene, som angitt i europaparlaments- og rådsvedtak nr. 2241/2004/EF, vurdere å videreutvikle instrumentene innenfor Europass-rammen som fremmer klarhet på unionsplan med hensyn til validert læringsutbytte oppnådd gjennom ikke-formell og uformell læring,

c) Sikre, i samarbeid med medlemsstatene, at programmet for livslang læring og «Youth in Action», uten at det berører forhandlingene om neste flerårige finansielle ramme, det framtidige europeiske programmet for utdanning, opplæring, ungdom og sport og de europeiske strukturfond brukes til å støtte gjennomføringen av denne rekommandasjon.

d) Vurdere, i samarbeid med medlemsstatene og etter samråd med de berørte parter, tiltakene som treffes som følge av denne rekommandasjon, og innen 31. desember 2019 rapportere til Rådet om erfaringene og konsekvensene for framtiden, herunder en mulig og eventuell ny vurdering og revidering av denne rekommandasjon.

Utferdiget i Brussel 20. desember 2012.

For Rådet

E. FLOURENTZOU

Formann

⁽¹⁾ EUT C 111 av 6.5.2008, s. 1.

VEDLEGG

DEFINISJONER

I denne rekommendasjon menes med:

- a) «formell læring» læring som finner sted i et organisert og strukturert miljø som er spesielt utformet for læring, og som vanligvis munner ut i en kvalifikasjon, vanligvis i form av en attest eller et diplom; dette omfatter systemer for allmennutdanning, yrkesrettet grunnopplæring og høyere utdanning,
- b) «ikke-formell læring» læring som skjer gjennom planlagt virksomhet (i form av læremål og tid avsatt til læring) der en form for støtte til læring er til stede (f.eks. et elev-lærer-forhold); dette kan omfatte programmer beregnet på tilegning av fagkompetanse, alfabetisering av voksne og grunnutdanning for personer som avslutter skolegangen for tidlig; svært vanlige eksempler på ikke-formell læring er blant annet opplæring på arbeidsplassen for å ajourføre og forbedre de ansattes ferdigheter, for eksempel IKT-ferdigheter, strukturert nettbasert læring (for eksempel ved hjelp av åpne utdanningsressurser) og kurs som organisasjoner i det sivile samfunn holder for sine medlemmer, målgrupper eller offentligheten,
- c) «uformell læring» læring som følger av daglig virksomhet knyttet til arbeid, familie eller fritid som ikke er organisert eller strukturert med hensyn til mål, tid avsatt til læring eller støtte til læring; læringen kan være utilsiktet fra elevens synspunkt; eksempel på læringsutbytte som oppnås gjennom uformell læring, er ferdigheter tilegnet gjennom livs- og arbeidserfaring, prosjektstyringsferdigheter eller IKT-ferdigheter tilegnet på arbeidsplassen, språklige og tverrkulturelle ferdigheter tilegnet under utenlandsopphold, IKT-ferdigheter tilegnet utenfor arbeidsplassen, ferdigheter tilegnet i forbindelse med frivillig arbeid, kulturelle aktiviteter, sport, arbeid med unge eller aktiviteter i hjemmet (for eksempel omsorg for et barn),
- d) «åpne utdanningsressurser» (OER) digitalisert materiale som tilbys gratis og åpent for pedagoger, studenter og personer som driver med selvstudier, beregnet på bruk og gjenbruk i undervisning, læring og forskning; dette omfatter blant annet læringsinnhold, programvareverktøy for å utvikle, bruke og distribuere innhold og gjennomføringsressurser, for eksempel åpne lisenser; OER omfatter også akkumulerte digitale ressurser som kan tilpasses, og som kan være nyttige uten å begrense andres muligheter til å nyte godt av dem,
- e) «ferdighetsvurdering» en prosess for å identifisere og analysere en persons kunnskap, ferdigheter og kompetanse, herunder vedkommendes egnethet og motivasjon for å definere et karriereplan og/eller planlegge en omskolering- eller opplæringsplan; formålet med en slik vurdering er å hjelpe vedkommende med å analysere sin karrierebakgrunn, foreta en egenvurdering av sin stilling på arbeidsmarkedet og planlegge en karrierevei eller i noen tilfeller å forberede seg på validering av ikke-formelt eller uformelt læringsutbytte,
- f) «kvalifikasjon» et formelt resultat av en vurderings- og valideringsprosess som oppnås når et vedkommende organ fastslår at en person har oppnådd et læringsutbytte i henhold til visse standarder,
- g) «læringsutbytte» en oversikt over hva en person kan, forstår og er i stand til å gjøre etter en avsluttet læringsprosess, og som defineres som kunnskap, ferdigheter og kompetanse,
- h) «nasjonal ramme for kvalifikasjoner» en ordning for å klassifisere kvalifikasjoner i samsvar med visse kriterier for oppnådd læringsnivå, og som har som mål å integrere og samordne nasjonale delsystemer for kvalifikasjoner og bedre kvalifikasjonenes klarhet, tilgjengelighet, gradering og kvalitet med hensyn til arbeidsmarkedet og det sivile samfunn,
- i) «validering» en bekreftelse fra et godkjent organ om at en person har tilegnet seg et læringsutbytte målt i henhold til en relevant standard, og som består av følgende fire atskilte faser:
 1. IDENTIFISERING av en persons særlige erfaringer på grunnlag av en samtale,
 2. DOKUMENTASJON som synliggjør personens erfaringer,
 3. en formell VURDERING av disse erfaringene og
 4. SERTIFISERING av resultatene av vurderingen som kan munne ut i en delvis eller fullstendig kvalifikasjon,
- j) «godkjenning av tidligere læring» validering av læringsutbytte, enten fra formell utdanning eller ikke-formell eller uformell læring, som er oppnådd før anmodningen om validering.